

העותרים: 1. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר, ע"ר 580163517

2. דמיאטי, ת"ז _____

3. זכאונה, ת"ז _____

4. מרשוד, ת"ז _____

ע"י ב"כ עו"ד עידו בלום
עידו בלום, משרד עורכי דין
רח' שפע טל 1, תל-אביב
טל' 03-7444070 ; פקס 03-7444170

- נ ג ד -

המשיבים: 1. הממונה על חוק חופש המידע במשרד הבריאות

2. המרכז הלאומי לרפואה משפטית

ע"י ב"כ מפרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)
רחוב מח"ל 7, ירושלים
טל' 02-5419555 ; פקס 02-5419581

עתירה לפי חוק חופש המידע

מוגשת בזאת עתירה לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן "חוק חופש המידע").

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיבים להשיב לבקשת העותר, שעניינה קבלת מידע בנושא קבורת גופות של פלסטינים המוחזקות בידי ישראל (להלן "הבקשה"), ולמסור לעותרים את כלל המידע המבוקש בה.

הבקשה הופנתה למשיבה 1 עוד ביום 23.3.15. על אף שחלפו מאז למעלה מארבעה וחצי חודשים, הבקשה טרם נענתה, תוך הפרת הוראות חוק חופש המידע.

התשתית העובדתית

הצדדים

1. העותרת 1, **המוקד להגנת הפרט** (להלן גם "המוקד"), היא עמותה רשומה, ללא מטרת רווח, הפועלת לקידום זכויות האדם של תושבי השטחים הכבושים. המוקד להגנת הפרט הוקם בשנת 1988, על רקע אירועי האינתיפאדה הראשונה, ומאז ועד היום טיפל בעשרות אלפי פניות, בדרך של פנייה לרשויות המדינה ופעילות משפטית, הן בייצוג אחרים והן כעותר ציבורי. כמו כן עוסק המוקד בהוצאת דוחות תקופתיים ודוחות נושא, כחלק ממטרותיו הציבוריות, ורצונו לממש את העיקרון הדמוקרטי של זכות הציבור לדעת.

בין היתר, מסייע המוקד למשפחות פלסטיניות אשר ישראל מחזיקה בגופתו של בן משפחתם.

2. העותרים 2-4 הם תושבי הגדה המערבית, המנסים מזה שנים לאתר את גופות בניהם אשר נהרגו בנסיבות ביטחוניות והובאו לקבורה בישראל. על אף הסכמת המדינה להשבת הגופות למשפחות הדבר לא נעשה, מכיוון שעד היום לא אותר מקום קבורתן.

העותר 2, _____ דמיאטי, הוא אביו של המנוח _____ דמיאטי, ת"ז _____, אשר נורה ונהרג ביום 1.10.02 בהיתקלות עם כוח משטרת.

העותר 3, _____ זכארה, הוא אחיו של המנוח _____ זכארה, ת"ז _____, אשר נהרג ביום 10.3.02 במהלך פיגוע בו היה מעורב ליד מחסום א-רם.

העותר 4, _____ מרשוד, הוא אביו של המנוח _____ מרשוד, ת"ז _____, אשר נהרג ביום 17.6.02 במהלך פיגוע בו היה מעורב באזור טולכרם.

3. המשיבה 1 (להלן "המשיבה") היא הממונה על יישום הוראות חוק חופש המידע במשרד הבריאות.

4. המשיב 2, המרכז הלאומי לרפואה משפטית (להלן גם "המכון לרפואה משפטית"), הוא הגוף האמון בין היתר על ביצוע בדיקות בגופות במקרים שונים, ובתוך כך על בדיקת גופותיהם של פלסטינים אשר נהרגו במהלך ביצוע פיגועים או בנסיבות אחרות על-ידי כוחות הביטחון.

מבוא

5. לאורך השנים התגלו ליקויים משמעותיים בטיפול צה"ל בגופות של פלסטינים – לרבות הליך הבאתם לקבורה, רישום מסודר, תיעוד, חלוקת התפקידים ועוד. שוב ושוב התברר כי גופות "נעלמו", כי איש אינו יודע לאתרן, וכי אופן הטיפול בהן לוט בערפל.

6. כך קרה גם בנוגע לגופותיהם של _____ דמיאטי, _____ זכארה ו _____ מרשוד (להלן "דמיאטי, זכארה ומרשוד"), אשר המוקד להגנת הפרט מסייע משך השנים לבני משפחותיהם בניסיונות לאתר את גופותיהם. במסגרת זו הגיש המוקד להגנת הפרט יחד עם בני המשפחה שלוש עתירות לבג"ץ: בג"ץ 1173/13, בג"ץ 2380/16 ובג"ץ 1797/13. העתירות נמחקו לאחר שהמדינה מסרה פרטי מידע שונים הנוגעים להליך קבורתם, אך הודיעה כי לא עלה בידה לאתר את הגופות.

7. הזכות לקבל מידע אינה תלויה בהוכחת עניינו של המבקש במידע (ס' 7(א) לחוק חופש המידע וכן ר' עע"מ 11120/08 התנועה לחופש המידע נ' מדינת ישראל - רשות ההגבלים העיסוקיים 10 (פורסם בנבו, 17.11.10); עת"מ (י-ם) 717/02 רגב נ' יד ושם 221 (פורסם בנבו, 11.11.02)). אולם נדמה שהאמור לעיל מבהיר את חשיבותה של הבקשה, בין היתר על מנת לשפוך אור על אופן התנהלות הגורמים הרלבנטיים בכל הכרוך בסוגיה הבעייתית של גופות פלסטינים.

פניות העותרים

8. בחודש ינואר 2016 פנה המוקד להגנת הפרט למכון לרפואה משפטית, בבקשה לברר פרטים הנוגעים לקבורת גופותיהם של דמיאטי, זכארנה ומרשוד ולקיים פגישה בעניין זה. ביום 14.1.16 ביקש עוזר מנהל המכון לרפואה משפטית לקבל נתונים מזהים אודות הגופות המדוברות, על מנת להתייחס לעניינם פרטנית, וציין כי בשלב זה אינו רואה טעם בפגישה, וכי ניתן יהיה לקיים פגישה בהמשך.

העתק מכתב עוזר מנהל המכון לרפואה משפטית מיום 14.1.16 מצורף ומסומן ע/1

9. ביום 25.1.16 השיב המוקד למכתב, ומסר פרטים הנוגעים לשלוש הגופות. בין היתר, מסר המוקד את הפרטים הבאים:

ביחס לדמיאטי, נמסר כי נולד ב-1980, וכי במסגרת עתירת "הביאס קורפוס" שהוגשה סמוך למועד היעלמו, מסרה המדינה כי "ביום 1.10.2002 נורה ונהרג אדם בהיתקלות עם כוח משטרה בסמוך לעיירה טייבה. גופתו של ההרוג הועברה למכון לרפואה משפטית והעברה לקבורה על ידו".

ביחס לזכארנה, נמסר כי נולד ב-1981, וכי נהרג על ידי חיילים במהלך פיגוע בו היה מעורב ליד מחסום א-רם ביום 10.3.02.

ציון, כי ביחס לדמיאטי וזכארנה הודיעה המדינה במסגרת העתירות שהוגשו (בג"ץ 1173/13 ובג"ץ 2380/13) כי גופותיהם נקברו ככל הנראה כ"גופות אלמונים" במימון המוסד לביטוח לאומי בבית קברות בדרום הארץ. עוד נמסר, כי נפתחו קברים שבהם היו אמורות להימצא הגופות והופקו דגימות DNA, אך לא עלתה התאמה בין לבין דגימות שנלקחו מבני משפחותיהם.

ביחס למרשוד, נמסר כי נולד ב-1982, וכי נהרג ביום 17.6.02 במהלך פיגוע בו היה מעורב באזור טולכרם. במסגרת בג"ץ 1797/13 הודיעה המדינה כי גופתו נקברה כ"גופת אלמוני" במימון המוסד לביטוח לאומי, על ידי חברת IES, ככל הנראה בבית קברות אחר בדרום הארץ.

העתק מכתב המוקד להגנת הפרט מיום 25.1.16 מצורף ומסומן ע/2

10. ביום 8.2.16 התקבל מכתבו של עוזר מנהל המכון לרפואה משפטית בו נכתב כי:

"על בסיס הנתונים הנסיבתיים שצויינו במכתבך מיום 25.1.16, הריני לציין כי אותרו כלל תיקי המקרה.

עיון בתיקי המקרה מלמד כי מדובר בגופות פלסטינים שהובאו אל המרכז הלאומי לרפואה משפטית מאירועים בעלי אופי ביטחוני אשר ארעו במועדים שונים במהלך שנת 2002.

לפיכך, המרכז הלאומי לרפואה משפטית מנוע מלציין פרטים כלשהם הקשורים לגופות אלו **לרבות מקום קבורתם** ללא אישור רשויות הבטחון ומשטרת ישראל.

על מנת שהמרכז יוכל למסור לידיכם את המידע הדרוש לכם, אנו מבקשים שתעבירו לידינו אישורים בכתב של משרד הביטחון ומשטרת ישראל" (ההגשה הוספה).

העתק מכתב עוזר מנהל המכון לרפואה משפטית מיום 8.2.16 מצורף ומסומן **ע/3**

11. בנסיבות אלה, ומכיוון שבמכתב לא צוינה למעשה עילה כלשהי הקבועה בדין בגינה לא ניתן למסור את המידע, הודיע המוקד להגנת הפרט לעוזר מנהל המכון לרפואה משפטית כי ייפנה לקבלת המידע במסגרת בקשה רשמית לפי חוק חופש המידע.

12. בהתאם לכך, ביום 23.3.16 פנה ב"כ העותרים למשיבה 1 בבקשה על פי חוק חופש המידע (להלן "הבקשה"), וביקש לקבל מידע בנושא גופותיהם של דמיאטי, זכארה ומרשוד – לרבות כל התיקים, הפרטים והמסמכים הנוגעים לטיפול ולקבורה, המצויים בידי המכון לרפואה משפטית.

בפנייה תוארה השתלשלות העניינים, וצוין כי "עוזר מנהל המרכז לרפואה משפטית לא ציין עילה כלשהי הקבועה בדין בגינה לא ניתן למסור את המידע, ולמיטב הבנתנו עילה כזו אינה קיימת". עוד נכתב כי "כאמור לעיל, המרכז לרפואה משפטית איתר זה לא מכבר את כלל התיקים הנוגעים לפנייה, כך שאנו מניחים שהעברת המידע המבוקש תהיה פשוטה ומהירה".

העתק הבקשה מיום 23.3.16 מצורף ומסומן **ע/4**

13. ביום 30.3.16 התקבל מכתב המשיבה 1, המודיע כי "פתחנו בהליך איתור המידע המבוקש עם הגורמים הרלוונטיים, עם השלמת הבדיקה נשוב ונודיעך על ממצאינו".

העתק מכתב המשיבה 1 מיום 30.3.16 מצורף ומסומן **ע/5**

14. על פי חוק חופש המידע היה על המשיבה להשיב לבקשה בתוך 30 יום, דהיינו **עד ליום 29.4.16**. אלא ש-30 הימים חלפו – והרבה למעלה מכך – ותשובה אין.

משכך, ביום 27.6.16 שב ופנה ב"כ העותרים למשיבה 1 בבקשה לקבל מענה לפנייה. ב"כ העותרים הדגיש כי:

"כפי שבוודאי ידוע לכם, חוק חופש המידע מחייב מתן מענה לפניית **בתוך 30 יום**. משכך אין מתן מענה לפנייה עד עתה מהווה הפרה בוטה של הוראות החוק – קל וחומר כאשר מדובר במידע אשר נמסר כי אותר כבר לפני מספר שנים".

עוד נכתב בנסיבות אלה, כי אם יתקבל המידע המבוקש בתוך 13 יום, דהיינו עד ליום 11.7.16, יאלץ המוקד לפנות לערכאות משפטיו.

העתק מכתב ב"כ העותרים מיום 27.6.16 מצורף ומסומן ע/6

15. אך גם פנייה חוזרת זו לא הביאה לקבלת מענה. והנה אנו ניצבים ארבעה וחצי חודשים לאחר הפנייה, ותשובה אין – תוך הפרה ברורה של הוראות חוק חופש המידע.

הטיעון המשפטי

הזכות לקבלת מידע מרשות ציבורית

16. חופש המידע הוא עקרון מרכזי במדינה דמוקרטית, המהווה מקור ראשון במעלה לפיקוח על רשויות השלטון והגנה על זכויות אדם:

"חוק חופש המידע מעגן את זכותו של הציבור לדעת, המוכרת בשיטתנו במשמעותה הגרעינית עוד בטרם נחקק החוק (עע"מ 8282/02 עיתון "הארץ" נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(1), 465, עמ' 468-469 (2003) (להלן: ענין עיתון הארץ); בג"צ 142/70 שפירא נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין פ"ד כח(1), 325, עמ' 331 (1971); בג"צ 337/66 עזבון קלמן פיטל נ' ועדת השומה פ"ד כא(1), 69, עמ' 72-73 (1967). לזכות זו נודעו מספר תכליות. הראשונה הינה הכרחיותה לשם הגשמתו של חופש הביטוי. כבר נאמר כי אין חופש ביטוי בלא זכות לדעת ואין זכות לדעת בלא חופש מידע (עע"מ 6013/04 משרד התחבורה נ' חברת החדשות, פסקה 11 לפסק הדין (פורסם בנבו), 2.1.2006) (להלן: ענין משרד התחבורה)), ואכן, ללא הבטחת זכות הנגישות למידע, "המשתרגת כענף מחופש הביטוי" (עע"מ 7024/03 גבע נ' גרמן, פסק-דין של השופטת א' פרוקצ'יה (פורסם בנבו), 6.9.2006) (להלן: ענין גבע), לא יוכל האדם לקבל מידע הדרוש לו לשם גיבוש דעתו וביטוייה (ראו: בג"צ 1601/90 שליט נ' פרס פ"ד מד (3), 353, עמ' 365 (1990); בג"צ 5771/93 ציטרין נ' שר המשפטים פ"ד מח(1), 661, עמ' 673 (1993)).

תכלית מרכזית נוספת, הכרוכה פעמים רבות בתכלית זו, הינה הצורך במידע לשם פיקוח אפקטיבי וביקורת על השלטון. לערך השקיפות של פעולות הרשות השלטונית נודעה חשיבות בפני עצמו, אך מעבר לחשיבותו זו הוא הכרחי על מנת לאפשר ביקורת אפקטיבית על פעולות הרשות ולהביא לשיפור פעולתה וקידום השלטון הדמוקרטי (אהרון ברק "חופש המידע ובית המשפט" קריית המשפט ג 95, 96, 102 (2003) (להלן: ברק, חופש המידע)). נוסף על כך, ידיעת הציבור כי פעולת הרשויות נתונה לביקורתו, היא שמבטיחה את אמונו בהן. שימורו של אמון זה, הינו ערך חשוב בפני

עצמו (ראו לענין זה: ענין עיתון הארץ, בעמ' 470; זאב סגל הזכות לדעת באור חוק חופש המידע 101 (2000) (להלן: סגל)). לבסוף, חשיבותה של זכות הציבור למידע נעוצה בתפיסה כי המידע המצוי בידי הרשות הציבורית הינו קניינו של הציבור, ומכאן שהרשות המשמשת אך כנאמן הציבור, אינה יכולה לנהוג בו כאילו היה קניינה (ראו: בג"צ 2594/96 המכללה למינהל נ' לשכת עורכי הדין פ"ד נ(5) 166, 173 (1997); עע"מ 398/07 התנועה לחופש המידע נ' רשות המיסים פסקה 47 לפסק-דין (פורסם בנבו), 23.9.08 (להלן: ענין רשות המיסים); הלל סומר "חוק חופש המידע: הדין והמציאות" המשפט ח, 435, בעמ' 437 (תשס"ג) (להלן: סומר)). (עע"מ 11120/08 התנועה לחופש המידע נ' מדינת ישראל - רשות ההגבלים העסקיים 7-6 (פורסם בנבו, 17.11.10); ההדגשה הוספה)).

17. ובמקום אחר נפסק כי:

"[חוק חופש המידע] משקף את התפיסה כי המידע שמצוי בידי המדינה הינו מידע ציבורי השייך לציבור ולא לרשות: 'מקורו של עקרון השקיפות הוא בתפישת היסוד של המינהל הציבורי כנאמן הציבור: כל אשר מחזיק הוא בו - כנאמן הציבור מחזיק הוא בו, ואילו משלו אין לו ולא כלום' (בג"ץ 3751/03 אילן נ' עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד נט(3) 817, 833 (2004) השופט מ' חשין)). אין לראות מסירת המידע מכוח חוק חופש המידע "חסד" או "סיוע"... הצעות הרשות למסירת מידע חלקי אינן 'בבחינת מעשה נדיבות של הרשות, אלא בבחינת מילוי חובתה' (ענין רשות ההגבלים העסקיים, פסקה 11)" (עע"מ 2398/08 מדינת ישראל - משרד המשפטים נ' סגל 27 (פורסם בנבו, 19.6.11))

18. במקרה הנוכחי יש חשיבות מיוחדת למידע המבוקש, על מנת לסייע לבני משפחותיהם של דמיאטי, זכארה ומרשוד לשפוך מעט אור על נסיבות קבורתם ו"העלמות" גופותיהם.

19. מעבר לכך, קיימת חשיבות ציבורית ברורה לבירור וחשיפה של אופן התנהלות הרשויות השונות, אשר הביאה ל"היעלמותן" של גופות.

20. מכיוון שהמשיבים לא השיבו לפנייה ולא העלו טענות כלשהן בעניינה, הרי ככל שיעלו המשיבים נימוקים כנגד מסירת המידע המבוקש, שומרים לעצמם העותרים את הזכות להוסיף ולהשלים את טענותיהם בעניינים אלה.

התנהלות המשיבה מהווה הפרה בוטה של הוראות החוק

21. חוק חופש המידע מחייב את הרשות להודיע למבקש ללא דיחוי, ולכל היותר תוך תקופה של **30 יום** על החלטתה בבקשתו. המשיבה לא עמדה בחובה זו. הרשות רשאית להאריך את התקופה בשלושים יום נוספים **מטעמים מנומקים** (סעיף 7(ב) לחוק חופש המידע). המשיבה

לא האריכה את התקופה בהתאם להוראה זו – וגם לו הייתה עושה זאת, ממילא גם תקופה
נוספת זו חלפה לה זה מכבר.

22. אין כל הצדקה לכך שהמשיבה תאלץ את העותרים לפנות לבית המשפט רק על מנת לקבל מענה לפניותיהם כפי שמחייב החוק:

"המשיבים הופכים את בית המשפט לסניף משנה שלהם: דלפק קבלה ומזכירות גם יחד. אילו היה מדובר בהטלת עומס עבודה על בית המשפט, ניתן היה לעבור על מחדלים אלה בלא כלום. ניתן לחשוב גם שיש דגמים מוצלחים יותר מאשר שיעבוד פרקליטות מחוז לטפול בבקשות המופנות אל משרד הפנים, והפיכתה לסדרנית עבודה של משרד זה. אולם, בפועל המשיבים מכבידים על העותרים, גורמים להם להוצאות מיותרות בעניינים של מה בכך, ומשאירים את ענייניהם תלויים ועומדים בלא מענה ממשי וענייני" (עת"מ (ירושלים) 769/04 **אבו מיאלה נ' משרד הפנים** (לא פורסם, 14.10.04)).

23. בתי המשפט כבר הדגישו והעירו לא פעם כי "יש חשיבות כי הרשויות יקפידו על המועדים שבחוק חופש המידע ולא יתישו את המבקשים באמצעות 'סחבת' במתן תשובות" (עת"מ (ת"א) 36541-12-12 **שטנגר נ' ועד מחוז תל-אביב והמרכז של לשכת עורכי הדין בישראל 17** (פורסם בנבו, 25.2.14)).

24. לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים להשיב לבקשת העותרים וכן למסור לידיהם את המידע המבוקש במלואו. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד להשית על המשיבים את הוצאות העותרים ושכ"ט עו"ד.